

Kerkvisitatie

&

de consulent

uitgegeven door
het Deputaatschap Kerkrecht
van de Gereformeerde Gemeenten

*Herziene versie 2019
vastgesteld door de Generale Synode 2019*

U kunt deze uitgave bestellen bij:

Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening
van de Gereformeerde Gemeenten

Houttuinlaan 7

3447 GM Woerden

T: (0348) 489900

E : bestellingen@kerkelijkedienstverlening.nl

INHOUDSOPGAVE

Deel A.: Kerkvisitatie	7
1. <i>Artikel 44 van de DKO 2019</i>	7
2. <i>Nadere uitleg van dit artikel</i>	10
3. <i>Het college van visitatoren.....</i>	12
4. <i>Algemene bepalingen voor de kerkvisitatie</i>	14
5. <i>De te stellen vragen tijdens de visitatie</i>	18
Deel B.: De consulent	36
1. <i>Inleiding.....</i>	36
2. <i>Geschiedenis: de DKO van 1619.....</i>	36
3. <i>De DKO van 2019</i>	38
4. <i>Samenwerking.....</i>	38
5. <i>Beroepingswerk.....</i>	40
6. <i>Andere werkzaamheden</i>	40
7. <i>Informeren</i>	41
8. <i>Corrigeren</i>	42
9. <i>Hulpconsulentschap.....</i>	43
10. <i>Relatie met college van visitatoren.....</i>	44

VOORWOORD

Voor u ligt een handzaam boekje met het reglement voor de kerkvisitatie en een beschrijving van taken en plichten van een consulent. De inhoud correspondeert geheel met hoofdstuk 6 van ‘...en met orde’, de handreiking bij de Dordtse Kerkorde, appel en tucht.

De kerkvisitatie komt voort uit artikel 44 van de DKO. De visitatie vindt namens de classis plaats in een broederlijke sfeer. De te stellen vragen zijn voor het eerst geformuleerd in 1971, en laatstelijk aangepast door de Generale Synode van 2019. Zij betreffen alle aspecten van het gemeentelijke leven en kunnen aanleiding geven tot een goed gesprek, en soms tot broederlijke adviezen. Ook wordt navraag gedaan naar de kerkelijke administratie. Omdat hierover vragen gesteld werden, maken we hieromtrent een enkele toelichtende opmerking.

Leidraad is de kerkordelijke plicht binnen onze gemeenten van een goede administratie volgens de daartoe gegeven regels. Visitatoren hebben zich er op hoofdlijnen van te vergewissen dat dit gebeurt. Het paraferen van alle boeken/bestanden is daarbij niet noodzakelijk. Desgevraagd moet de kerkenraad inzicht in de boeken/bestanden geven aan de visitatoren.

Het is onze wens dat de visitaties mogen meewerken aan een geordend kerkelijk leven tot eer van de Koning van de Kerk Jezus Christus.

Ds. P. Mulder

REGLEMENT VOOR KERKVISITATIE IN DE GEREFORMEERDE GEMEENTEN

vastgesteld door de Generale Synode van de
Gereformeerde Gemeenten 2019

Deel A.: Kerkvisitatie

1. *Artikel 44 van de DKO 2019*

1. Met gezag en autoriteit van de classis wordt in alle gemeenten van de classis kerkvisitatie gehouden. Het doel van de kerkvisitatie is toe te zien:
 - a. of predikanten en kerkenraden hun ambt trouw waarnemen, bij de zuiverheid van de leer blijven en de aangenomen orde in alles onderhouden.
 - b. of zij het geestelijk welzijn van de gemeente, de zorg voor de jeugd en voor het onderwijs naar behoren, zoveel hun mogelijk is bevorderen.
 - c. of de kerkenraadsvergaderingen worden gehouden, de kerkelijke tucht wordt uitgeoefend en de armen van het nodige worden voorzien.Dit alles opdat zij degenen die nalatig in het een of ander worden bevonden, bijtijds broederlijk vermanen en met raad en daad bevorderen wat tot vrede en welzijn strekt van de kerken en scholen. Een en ander overeenkomstig de door de generale synode vastgestelde regeling.

2. Iedere classis benoemt een college van visitatoren (a), dat zorg draagt voor het regelmatig afleggen van deze visitaties (b). Dan kan ook een individueel gemeentelid zich wenden tot het college, mits hij zijn zaak reeds een en andermaal met de kerkenraad heeft besproken, maar niet tot een oplossing kwam. Het college biedt een luisterend oor en kan in overleg treden met de kerkenraad of anderszins adviseren.
3. Deze visitatoren kunnen ook tussentijds adviezen geven aan de kerkenraden (c). Dat kan gebeuren op verzoek van de kerkenraad of op verzoek van de consulent (d). Ook een individueel gemeentelid kan de kerkenraad of de consulent tussentijds verzoeken een beroep te mogen doen op het college, mits hij zijn zaak reeds een en andermaal met de kerkenraad heeft besproken, maar niet tot een oplossing kwam. Het college van visitatoren rapporteert tijdig en in ieder geval jaarlijks aan de classis.
4. Bij uitzonderlijke omstandigheden kan de classis besluiten tot een buitengewone kerkvisitatie (e). Dan berust de leiding van de vergadering bij de visitatoren.
5. De classis wijst voor iedere gemeente een consulent aan. De taken en werkzaamheden van de consulent zijn beschreven in een door de generale synode vastgestelde regeling.

Toelichting

Toelichting op artikel 44:

a. De DKO van 1619 ging kennelijk uit van een permanent college van visitatoren, zoals dat ook het geval is bij artikel 48 en 49. Dit is in de loop der tijd echter weggesleten. Bij de herziening van 2019 is besloten weer terug te gaan naar deze bredere invulling van de taak van de kerkvisitatoren. Zij kunnen in de periode tussen de gebruikelijke visitaties de kerkenraden met raad en daad bijstaan.

Het college van visitatoren bestaat uit classispredikanten en enige ouderlingen.

- b. Het college van visitatoren draagt er zorg voor dat de reguliere kerkvisitaties eens per twee of drie jaar plaats hebben.*
- c. De taak van visitatoren is broederlijk en adviserend van aard. Door deze mogelijkheden te bieden, kan hopelijk worden voorkomen dat moeilijkheden tot een appelzaak leiden.*
- d. De kerkenraad of de consulent (na bespreking met de kerkenraad) kan een beroep op visitatoren doen.*
- e. Ook bij deze bijzondere vorm van kerkvisitatie moet het handelen van de visitatoren gericht zijn op het welzijn, het behoud en de opbouw van de gemeente en is de visitatie geen machtsuitoefening.*

2. Nadere uitleg van dit artikel

De classis stuurt, ideaal genomen elk jaar, in praktijk meestal eens in de twee of drie jaar, enkele afgevaardigden namens haar naar een plaatselijke gemeente.

Het gaat om predikanten uit die classis, eventueel aangevuld met ouderlingen uit die classis. In de oude DKO werd gesproken van personen die door *ervaring, leeftijd en bekwaamheid* de opdracht kregen om namens de classis het visitatiebezoek af te leggen. De bedoeling is om de te bezoeken gemeente “broederlijk te vermanen en met raad en daad ter zijde staan...”. Het spreekt voor zich dat dit vraagt om teerheid en zorgvuldigheid. Daarom luisteren de wijze van benaderen en de toon erg nauw.

Het getuigt van wijsheid van onze vaders dat ze dit zo zorgvuldig voorschreven. Er moet immers gesproken worden over het ambtelijk functioneren van de predikant, van de ouderlingen en van de diakenen. Ook gaat het over de onderlinge verhoudingen binnen de kerkenraad. Hierbij moeten achtereenvolgens de predikant, de gezamenlijke ouderlingen en de gezamenlijke diakenen buiten staan, zodat er in hun afwezigheid over hen gesproken kan worden.

Het is niet de bedoeling dat er van bovenaf geregeerd en geheerst wordt over een plaatselijke gemeente. Wel

wordt beoogd dat er vorm gegeven wordt aan de verantwoordelijkheid die een meerdere vergadering van het kerkverband draagt voor een plaatselijke gemeente en haar kerkenraad.

Als er zaken blijken te zijn tegen Schrift, belijdenis of kerkorde biedt het visitatiebezoek de mogelijkheid dit tijdig vast te stellen en te bespreken met de kerkenraad. Waar nodig is er plaats voor vermaan en bijsturing. Het gaat dus om het waken over de zuiverheid van de leer, het ambtelijk functioneren en de opbouw van de gemeente. De kerkorde geeft ons in de visitatie een 'zuiver houdend element' in ons kerkelijk leven. Dit moet steeds terugkeren, want dat is in het belang van de hele gemeente. Zó is het bedoeld en zó moet het in de praktijk gebracht worden. Op die wijze kan het ook tot welzijn van de gemeente(n) zijn. Derhalve is de zegen des Heeren en de bekwaamheid van de enige Herder der schapen noodzakelijk om te waken over de zielen en om zorg te dragen voor de gemeente. Dit vraagt om eerlijke vragen en oprechte antwoorden.

Het zenden van de visitatoren is een verantwoordelijkheid van de classis. Daarom wordt er ook op de classisvergadering verslag gedaan van de bevindingen. Uitdrukkelijk geldt dat de visitatoren niet eigenwillig met deze taak mogen omgaan, laat staan zich aan deze taak mogen onttrekken. De classis dient er op toe te zien om te (blijven) zenden of te ontslaan. Het is niet een zaak van één of enkele predikanten, maar de

classis als geheel dient hierin haar verantwoordelijkheid te (blijven) verstaan! Dat is de bedoeling van onze kerkorde.

Aandachtspunten voor de classis zijn dus de regelmaat van de visitatie : Hoe vaak worden de gemeenten gevisiteerd? Wie worden gezonden? Worden de vragen nauwkeurig en in alle rust gesteld? Wordt de gemeente het geestelijk nut van kerkvisitatie voorgehouden?

3. *Het college van visitatoren*

Naast de gewone kerkvisitatie geeft het door de Generale Synode van 2019 vastgestelde artikel 44, lid 2, aan dat een door de classis te benoemen *college van visitatoren* betrokken kan worden bij hetgeen zich in een kerkenraad en/of gemeente voordoet.

De DKO van 1619 ging kennelijk uit van een permanent college van visitatoren, zoals dat ook het geval is bij artikel 48 en 49. Dit is in de loop der tijd echter weggesleten. Bij de aanpassing van 2019 is besloten weer terug te gaan naar deze bredere invulling van de taak van de kerkvisitatoren, zodat zij in de periode tussen de gebruikelijke visitaties de kerkenraden met raad en daad kunnen bijstaan.

Het college van visitatoren bestaat uit door de classis te benoemen classispredikanten en enige ouderlingen.

Dit college kan gevraagd worden bij moeilijke situaties zoals aangegeven in het artikel en in de toelichting.

Eerst dient echter steeds de consulent geraadpleegd te worden. Vervolgens kan ook een beroep op genoemd college gedaan worden. Door inschakeling van dit college kan hopelijk voorkomen worden dat er een appel ingediend wordt. Bij een appel worden immers tegenstellingen snel geformaliseerd en kan het gevaar van juridisering ontstaan. Door inschakeling van visitatoren is het de bedoeling zaken meer in broederlijke zin te behartigen en onder de zegen des Heeren tot verbetering en oplossing te mogen brengen. De kerkenraad of de consulent kan een beroep op visitatoren doen in moeilijke situaties, hetzij deze de kerkenraad intern betreffen of meer (de) gemeente(leden), dan wel aangelegenheden tussen kerkenraad en een gemeentelid c.q. gemeenteleden. Gewoonlijk dient dan eerst een beroep gedaan te worden op de consulent. Wanneer zo echter geen oplossing verkregen wordt, kan een beroep gedaan worden op dit college.

Ook een individueel kerkenraadslid of een gemeentelid kan zijn kerkenraad verzoeken een beroep te mogen doen op het college, mits hij zijn zaak met de kerkenraad reeds een en andermaal heeft besproken, maar niet tot een oplossing kwam. Het college biedt een luisterend oor en kan in overleg treden met de kerkenraad of anderszins adviseren.

4. *Algemene bepalingen voor de kerkvisitatie*

Artikel 1

De visitatoren overleggen met de te bezoeken kerkenraad om de dag en het uur vast te stellen van de kerkenraadsvergadering waarin de visitatie zal plaatshebben. De visitatoren moeten daarbij een tijdsduur van ten minste twee weken in acht nemen tussen de afspraak en de te houden visitatie.

Artikel 2

De kerkenraad maakt bij voorkeur twee weken van tevoren aan de gemeente de tijd, de plaats en het doel van de te houden visitatie bekend.

Artikel 3

Alle kerkenraadsleden - predikant, ouderlingen en diakenen - zijn verplicht ter vergadering te zijn. In geval van wettige verhindering moet de reden tijdig ter kennis van de vergadering gebracht worden. Als de meerderheid niet aanwezig is, wordt de visitatie op een nader te bepalen tijd gehouden. De kosten van dit uitstel komen ten laste van de desbetreffende gemeente.

Artikel 4

Tijdens de kerkvisitatie geeft de kerkenraad inzicht in de wijze van uitvoering en het beheer van de kerkelijke

administraties en van de maatregelen die genomen zijn uit hoofde van de bescherming van zorgvuldigheid en vertrouwelijkheid, in het bijzonder als sprake is van digitale gegevensbestanden. Visitatoren zijn bevoegd om inzage te vragen in aanwezige administratieve bescheiden.

Artikel 5

Tijdens de vergadering blijft het presidium aan de preses van de kerkenraad, die visitatoren de gelegenheid geeft hun arbeid te verrichten. De voorzitter van de kerkenraad is de tolk van de aanwezige kerkenraadsleden, daarbij, als het nodig is voor de zorgvuldigheid en duidelijkheid, bijgestaan en aangevuld door de andere broeders. De visitatoren verdelen de werkzaamheden onderling. Geen der beide visitatoren mag behoren tot de kerkenraad die zij bezoeken. Ook verdient het aanbeveling dat een visitator geen consulent is van de gemeente die bezocht wordt.

Artikel 6

Op de na de kerkvisitatie eerstvolgende vergadering van de classis brengen de kerkvisitatoren schriftelijk verslag uit over de toestand van de door hen bezochte gemeenten. De kerkvisitatoren leggen het concept van hun verslag desgevraagd voor aan de kerkenraad van de bezochte gemeente, met het verzoek daarmee in te

stemmen. Indien deze instemming achterwege blijft, heeft de kerkenraad de bevoegdheid tijdens de classisvergadering aan te geven waarom de gevraagde instemming achterwege is gebleven. Het moderamen van de classis kan voorstellen de voorlezing en de bespreking van het visitatierapport in een besloten vergadering te doen plaatsvinden.

Voorbeeld

van een bericht in de kerkbode, dat geplaatst kan worden om aan de gemeente minimaal veertien dagen van tevoren bekend te maken dat er kerkvisitatie gehouden gaat worden. Volgens de eerste vraag van de Algemene Bepalingen gaat het om de bekendmaking van tijd, plaats en doel. Met het oog daarop kan het onderstaande natuurlijk op allerlei wijzen bekort of uitgebreid worden.

Zo zou het kunnen luiden:

“Namens de classis waartoe onze gemeente behoort, zullen een tweetal predikanten onze kerkenraadsvergadering bezoeken op D.V. (datum en tijdstip) in de consistorie. De bedoeling van dit bezoek is volgens onze Dordtse kerkorde, artikel 44, het volgende:

Wij als gemeente maken deel uit van het geheel van het kerkverband van de Gereformeerde Gemeenten. Dat is een voorrecht en het schept verplichtingen. Als

plaatselijke gemeente dragen we verantwoordelijkheid voor het geheel en het geheel draagt verantwoordelijkheid voor ons als plaatselijke gemeente en kerkenraad. Om dat laatste gaat het nu vooral: vanuit de meerdere ambtelijke vergadering is er toezicht op het wel en wee van elke gemeente en kerkenraad afzonderlijk. Daarom zendt deze vergadering regelmatig twee predikanten, die ervaring hebben in het kerkelijk leven en wijsheid om op een broederlijke wijze te vragen naar de gang van zaken in de gemeente. Een door de generale synode vastgesteld visitatiereglement schrijft nauwkeurig voor welke vragen er gesteld worden en welke onderwerpen aan de orde komen. Het gaat onder andere om zaken zoals het ambtelijk functioneren, de onderlinge verhoudingen binnen de kerkenraad, de Woordbediening, leesdiensten, catechisaties, de zorgvuldigheid met betrekking tot het archief en de financiën enz.

Op deze wijze kan er onder Gods zegen tijdig vastgesteld worden of er iets niet goed gaat en kan er bijgestuurd worden als het nodig is. Doel is hierbij het welzijn van de gemeente. Niet om over elkaar te heersen, maar om elkaar te dienen.

Van dit bezoek wordt een verslag gemaakt, dat op de classis wordt voorgelezen en eventueel besproken.

Voor u als leden van de gemeente is het mogelijk in contact te treden met de beide bezoekende visitatoren. Dit moet wel van tevoren bij onze scriba gemeld worden

en gaan over zaken die eerst met de kerkenraad besproken zijn.

De Heere geve dat dit ambtelijk samenzijn mag dienen tot de opbouw van Gods kerk hier ter plaatse.

Hiermee heeft de kerkenraad aan zijn verplichting voldaan om aan u als gemeente tijdig tijd, plaats en doel van deze kerkvisitatie bekend te maken."

5. De te stellen vragen tijdens de visitatie

5.1. Vragen te stellen aan de gehele kerkenraad

A. Algemeen

1. Zijn tijd, plaats en doel van deze kerkvisitatie ten minste veertien dagen tevoren aan de gemeente bekendgemaakt? Hoe is dit bekendgemaakt?
2. Zijn al de kerkenraadsleden aanwezig?
Zo niet, om welke reden?
3. a. De kerkenraad is verantwoordelijk voor de financiële administratie van kerk en diaconie, de notulen en kerkenraad-, diaconie-, en ledenvergaderingen, de ledenadministratie en andere bescheiden (onder meer correspondentie).
Hoe worden deze zaken behartigd? Worden hierbij de richtlijnen van het deputaatschap

Kerkelijke Dienstverlening (DKD) in acht genomen?

- b. Bijzondere aandacht verdient de situatie dat iemand niet langer deel uitmaakt van de kerkenraad. Beschikt hij niet langer over (vertrouwelijke) kerkenraadinformatie?
4. Wordt het archief in orde gehouden en goed bewaard? Worden daarbij de richtlijnen van de werkgroep Kerkelijke Archieven van DKD gevolgd? Waar wordt het archief bewaard? Zijn er maatregelen getroffen tegen inbraak, water- of brandschade?
- Bevat het archief tenminste:
- a. de notulen van de classis waarvan de gemeente deel uitmaakt
 - b. de notulen van de kerkenraads-, diaconie- en ledenvergaderingen
 - c. de bescheiden behorende bij de financiële administratie van kerk en diaconie
 - d. de correspondentie van de kerk
 - e. de bewijzen van eigendom?
- Hoe is de overzichtelijkheid geregeld?
5. Is er goede offervaardigheid voor de kerk en de diaconie?
6. Is er voldoende zorgvuldigheid omtrent het bewaren en beheren van de gelden van kerk en diaconie?

Zijn er maatregelen genomen om te voorkomen dat één persoon over de gelden kan beschikken, voordat deze bij de bank worden gedeponereerd?

Hoe is de controle van de administratie van de gelden van de kerk precies geregeld?

En van de gelden van de diaconie?

Wordt het feit van de controle (wanneer en door wie) vermeld in de notulen van de kerkenraad?

7. Zijn er broeders of zusters die door de visitatoren wensen gehoord te worden?

Weten de broeders van hun mogelijke vragen? Voor de goede orde: het moet gaan om zaken die eerder met de kerkenraad besproken zijn.

B. *Dienst des Woords*

1. Wordt op de dag des Heeren ten minste tweemaal het Woord bediend en in een van de diensten daarbij de Heidelbergse Catechismus verklaard naar artikel 68 DKO? Hoe functioneert dit in de praktijk? Hoe is het bijvoorbeeld met de regelmaat in de behandeling van de catechismus?
2. Gaan alleen personen voor die door een classis van het eigen kerkverband zijn onderzocht en toegelaten of die op onze Theologische School het proponentsexamen hebben afgelegd?
3. Komt de gemeente trouw op onder de bediening des Woords, zowel in de eerste als in de tweede dienst?

4. Is er op de bediening des Woords geestelijke vrucht te bespeuren, zoals verootmoediging onder God, droefheid naar God, verbondenheid aan de inzettingen des Heeren, haat tegen de zonde, een verlaten van de wereld en haar begeerlijkheden, honger en dorst naar de gerechtigheid die in Christus Jezus is, opwas in de genade en kennis van de Heere Jezus en nadere oefeningen en verzekeringen des geloofs en een heilige wandel in de vreze des Heeren? Samengevat:

- a. Is er beslag van Gods Woord merkbaar?
- b. Worden er nieuwelingen in Sion geboren?
- c. Worden bij Gods kinderen geloofsoefeningen waargenomen?

5. Wordt door de kerkenraad een register bijgehouden van teksten waaruit predikanten het Woord hebben bediend, waarover studenten een stichtelijk woord hebben gesproken en waarover predicaties gelezen zijn; dit laatste met vermelding van de schrijvers? Wanneer dit register aanwezig is, mogen we dit dan even inzien?

Welke preken worden er gelezen?

Leest men ook oude schrijvers en preken van onze eigen predikanten? Houdt men zich aan het besluit van de Generale Synode geen preken te lezen van afgezette predikanten?

Houdt de kerkenraad zich aan de regel dat er niets bijgevoegd wordt aan de te lezen preken?

6. Wordt de keuze van voor te lezen preken door de kerkenraad bepaald of wordt die geheel overgelaten aan degene die door de kerkenraad is aangewezen om de preek te lezen? Hoe wordt deze gezamenlijke verantwoordelijkheid van de kerkenraad voor de leespreken vorm gegeven? Vooraf of achteraf? Is er ook onderling overleg of afstemming?
7. Gaan slechts ouderlingen voor in de leesdiensten? Indien een van de diakenen een preek leest, doet dan een ouderling het gebed?

C. Dienst des Woords in een vacante gemeente

1. Worden ernstige pogingen aangewend om een predikant te beroepen? Hoe vaak wordt een beroep uitgebracht?
Is er nog advies nodig met betrekking tot het in de beroepsbrief aan te bieden traktement? Wordt gebruikgemaakt van het desbetreffende advies van het Deputaatschap DKD?
2. Gaat regelmatig een predikant voor?
3. Wordt ook gedurende de vacature door de kerkenraad gezorgd voor geregelde behandeling van de Heidelbergse Catechismus?
Wordt de catechismus in de morgendienst overdacht, wanneer in de tweede dienst een gastpredikant voorgaat?

4. Probeert de kerkenraad de verhouding met de consulent gestalte te geven overeenkomstig het door de Generale Synode 2019 vastgestelde document. Wordt bijvoorbeeld in bepaalde gevallen, zoals bij huwelijken, begrafeningen en de bediening van de sacramenten, met name van het Heilig Avondmaal, zoveel als mogelijk is van de diensten van de consulent gebruikgemaakt? Is hierover in ieder geval goed overleg?
5. Staat de consulent desgevraagd de kerkenraad met raad en daad terzijde?
6. Wordt het advies van het curatorium van de Theologische School in acht genomen ten aanzien van het honorarium van de studenten die in de gemeente voorgaan?
Hoeveel wordt hun betaald?

D. Dienst der sacramenten

1. Worden bij de bediening der sacramenten de formulieren stipt gebruikt?
2. Wordt de Heilige Doop regelmatig bediend? Wordt de bediening van de Heilige Doop en van het Heilig Avondmaal door u als kerkenraad niet nodeloos uitgesteld?
Zijn er ouders die de Heilige Doop nodeloos uitstellen?

3. Geschiedt de doopaanvraag op een door de kerkenraad geleide doopzitting?
Wordt daarbij op pastorale wijze gewezen op de betekenis van de Heilige Doop?
4. Wordt het Heilig Avondmaal regelmatig, minimaal twee keer per jaar in een vacante gemeente, gehouden na een voorbereidingspreek?
5. Is er een zorgvuldige administratie van de namen en voornamen van de gedoopte volwassenen en kinderen (en hun ouders), de geboortedatum en -plaats en de doopdatum in het daarvoor bestemde register?
6. Vindt vóór elke Avondmaalsbediening onder de leden van de kerkenraad censura morum plaats?
7. Maken de leden van de kerkenraad gebruik van het Heilig Avondmaal?
8. Geeft de kerkenraad er behoorlijk acht op wie tot het Heilig Avondmaal des Heeren komt? Hoe vindt het pastoraat rond het Heilig Avondmaal plaats?

E. Openbare geloofsbelijdenis

1. Vindt met de belijdeniscatechisanten tijdig een grondig persoonlijk gesprek plaats omtrent de vereisten tot het doen van openbare belijdenis?
Worden bij de openbare belijdenis des geloofs de vragen van Voetius gebruikt zoals door de Generale Synode is vastgesteld?

2. Hoe is het beleid van de kerkenraad met betrekking tot oudere doopleden die niet tot geloofsbelijdenis komen? (Zie de synodale aanbevelingen aan het slot van het rapport Kerkverlating 1992, blz. 73 en 74.)

F. *Ambtelijke zorg*

1. Geschiedt het huisbezoek regelmatig, zodat ten minste eenmaal per jaar de gehele gemeente bezocht wordt, inclusief de gezinnen der ambtsdragers?

Wordt bij het huisbezoek ieder lid van het gezin aangesproken en wordt gesproken, behalve over het Heilig Avondmaal, over de geestelijke toestand en over de eisen van het Woord Gods voor huisgezin, kerk en maatschappij?

2. Wordt ook nadrukkelijk gesproken over de gevaren van onstichtelijke lectuur, de moderne media (video, film en tv) en het lidmaatschap van wereldse verenigingen en dergelijke? Is er sprake van gefilterd internet? Kortom, wordt de eis des Heeren van een christelijke levensstijl benadrukt?

Wordt het lezen van kerkelijke bladen, o.a. De Saambinder, aanbevolen?

3. Worden de zieken, weduwen, weduwnaren en wezen geregeld bezocht?
4. Worden degenen die met attestatie overkomen, na inlevering van de attestatie spoedig bezocht?

5. Hoe wordt pastorale zorg besteed aan de gemeenteleden die in een verpleeghuis, zorgcentrum of psychiatrisch ziekenhuis vertoeven? Is er ook aandacht voor hun directe omgeving?
6. Worden de zogenaamde meelevendenden bezocht?
7. Wat wordt gedaan voor bejaarden in de gemeente? En voor mensen met een handicap?
8. Hoe wordt gestalte gegeven aan de maatschappelijke zorgtaken van de kerk, in het licht van de relevante wet- en regelgeving?
 Wordt ook voldoende aandacht geschonken aan sociale noden, bijvoorbeeld werkloosheid?
 Wijzen de diakenen de familie op haar primaire verantwoordelijkheid tot het bieden van mantelzorg en financiële hulp?
 Welke middelen worden aangewend om de armen te helpen?
 Welke instellingen genieten met name ondersteuning vanuit de diaconie?

G. *Catechetisch onderwijs*

1. Hoe vaak per jaar wordt catechetisch onderwijs gegeven?
2. Welke methode wordt gebruikt? Wordt gebruik gemaakt van de methode die door de Commissie Catechese is samengesteld? Hoe is het gesteld met

de kennis van onze belijdenisgeschriften? Hoe wordt deze kennis bevorderd?

3. Is er sprake van enig medeleven met en toezicht op het catechetisch onderwijs van de zijde van de kerkenraad?
4. Wordt van het catechetisch onderwijs trouw gebruik gemaakt? Op welke wijze wordt zoveel mogelijk het verzuim tegengegaan?
5. Zijn er vruchten op het catechetisch onderwijs te bespeuren?

H. *Onderwijs*

1. Hoe is de band tussen de kerk en het onderwijs: basisschool – voortgezet onderwijs e.d.?
2. Gaan alle kinderen van de gemeente naar een christelijke school?
3. Op welke wijze wekt de kerkenraad de ouders op hun kinderen naar reformatische scholen te zenden, ook wat het vervolgonderwijs betreft?
Is er zo nodig aandacht voor financiële ondersteuning?
4. Hoe wordt de studerende jeugd begeleid? Wordt de Werkgroep voor Studenten van het Deputaatschap KGJO financieel gesteund? Worden de namen van de studenten daaraan doorgegeven? Wat doet de kerkenraad aan de (financiële) ondersteuning van het jeugdwerk?

5. Hoe worden jongeren begeleid die elders wonen, werken of studeren? Wordt met de kerkenraad ter plaatse contact opgenomen, ook met betrekking tot het bezoeken van de catechisaties?
6. Is er aandacht voor specifieke groepen?
Wordt bijvoorbeeld het bijwonen gestimuleerd van de daartoe belegde bijeenkomsten voor studerende en de werkers in de zorgsector?

1. Kerkenraad

1. Is het ondertekeningsformulier – en daarmee de Formulieren van Enigheid – door alle ambtsdragers ondertekend?
2. Met welke regelmaat vergadert de kerkenraad? Wordt het tijdstip van de kerkenraadsvergadering aan de gemeente bekendgemaakt? Wordt van het verhandelde nauwkeurig aantekening gehouden?
3. Heeft het aantal ouderlingen en diakenen voldoende aandacht? Dit ook met het oog op ieders taakbelasting en een goede onderlinge werkverdeling?
4. Worden alle voorkomende zaken behandeld naar het Woord van God, de Formulieren van Enigheid en de D.K.O.?
5. Wat wordt gedaan aan de noodzakelijke toerusting van de ambtsdragers? Worden ambtsdragers-bijeenkomsten bezocht? Zijn kerkelijke uitgaven op

het gebied van tucht en appel, kerkorde e.d. bij alle kerkenraadsleden bekend? Kunnen zij daarover beschikken?

6. Hoe vaak vindt een vergadering met de leden plaats?

7. Wordt de kerkelijke tucht getrouw uitgeoefend naar Gods Woord en de kerkelijke bepalingen?

8. Worden er samenkomsten, gezelschappen of kringen gehouden die door de kerkenraad niet gewenst worden geacht?

9. Wordt bij het vertrek naar elders aan belijdende leden een attestatie meegegeven?

Wordt aan de kerkenraad van de nieuwe woonplaats bij verhuizing van leden (en doopleden) tijdig bericht gezonden, met vermelding van het nieuwe woonadres?

10. Hoe is bestuurlijk, reglementair en statutair de band van de kerkenraad met de verenigingen? Hoe functioneert dit in de praktijk?

Bezoekt de kerkenraad van tijd tot tijd de vergaderingen van de verenigingen?

Staan de verenigingen onder goede, verantwoorde leiding?

11. Heeft de kerkenraad aandacht voor de vrijetijdsbesteding van de jongeren van de gemeente, bijvoorbeeld ook op de (vrijdag- en) zaterdagavond?

J. Woordverkondiging buiten eigen gemeente

1. Hoe wordt in de gemeente het zendingswerk onder de aandacht gebracht? Is er een zendingscommissie? Wat zijn haar activiteiten? Hoe is de band met de kerkenraad geregeld?
2. Hoe wordt in de gemeente het evangelisatiewerk onder de aandacht gebracht? Is er een evangelisatiecommissie? Wat zijn haar activiteiten? Wordt door deze commissie gebruik gemaakt van de adviezen en materialen van het Deputaatschap Evangelisatie? Geldt dit ook voor de scholing en toerusting van vrijwilligers en bij het ontplooiën van activiteiten en het aantrekken van medewerkers? Hoe is de band met de kerkenraad geregeld? Steunt de kerkenraad het werk onder Israël? En het werk voor onze gehandicapten?
3. Wat wordt eventueel verder nog gedaan in de gemeente om de liefde voor het werk der zending, evangelisatie en het werk onder het Joodse volk te bevorderen?

K. Kerkverband

1. Houdt de kerkenraad zich getrouw aan hetgeen op de meerdere vergaderingen besloten is? Wordt er getrouw gerapporteerd door de afgevaardigden van de gemeente naar de classis?

Ontvangt ieder kerkenraadslid een afschrift van de notulen der classicale vergaderingen en wordt hieraan ook een bespreking gewijd?

2. Wordt er een collecterooster opgesteld? Mogen we het collecterooster inzien, waardoor ons duidelijk is voor welke doeleinden er jaarlijks wordt gecollecteerd?

Wordt voldoende aandacht besteed aan de door onze Generale Synode aanbevolen doeleinden?

3. Wordt in de voorbede stilgestaan bij de diverse algemene noden die ons kerkverband in zijn geheel betreffen?
4. Wordt het Bureau voor Kerkelijke Dienstverlening jaarlijks van de gevraagde gegevens voorzien?

5.2. Vragen te stellen aan de kerkenraad in afwezigheid van de predikant

De tweede voorzitter antwoordt namens de kerkenraad, bijgestaan door de andere broeders.

1. Gaat de predikant bij de bediening des Woords en der sacramenten getrouw te werk naar Gods Woord, de Formulieren van Enigheid en de DKO?
2. Is zijn bediening tot stichting en opbouw van de gemeente?
3. Houdt hij geregeld de catechisaties en besteedt hij daar goede zorg aan?

4. Blijkt ook uit zijn predicaties dat hij ijverig is in het studeren?
5. Bezoekt hij de zieken?
Neemt hij ook deel aan het huisbezoek?
6. Openbaart hij zich in handel en wandel in zijn huiselijk en openbaar leven gelijk het een godzalig en getrouw dienaar des Heeren betaamt zich te gedragen?
7. Ontvangt hij een zodanig traktement dat hij met zijn huisgezin zonder zorgen daarvan leven kan? In hoeverre worden de adviezen van het Deputaatschap Kerkelijke Dienstverlening met betrekking tot de honorering van de predikanten opgevolgd? Wordt bij de honorering van uw predikant rekening gehouden met zijn specifieke gezinssituatie?
8. Staat de predikant in een broederlijke verhouding tot de overige leden van de kerkenraad?

5.3. Vragen te stellen aan de kerkenraad in afwezigheid van de ouderlingen

In een vacante gemeente beantwoordt de voorzitter van de diaconie deze vragen of de diaken die het langst dient.

1. Wonen de ouderlingen geregeld de samenkomsten van de gemeente en de vergaderingen van de

kerkenraad bij? Vergaderen de ouderlingen ook in smalle raad? Hoe vindt in dit geval de rapportage aan de diakenen plaats?

2. Staan zij de predikant getrouw in alles bij?
3. Bezoeken zij, zoveel als in hun vermogen ligt, de gemeente en proberen zij alle ergernissen te voorkomen of weg te nemen?
Zoeken zij de zwakken te sterken, de gevallen tot bekering te vermanen, de ongeregelde te bestraffen, de onderlinge vrede in de gemeente te bevorderen?
4. Zien zij erop toe dat de gemeente blijft bij de zuivere leer van Gods Woord en de belijdenisgeschriften en bij een dienovereenkomstige wandel?
5. Oefenen zij zich door naarstig Schriftonderzoek in de verborgenheden des geloofs?
6. Gedragen zij zich in huiselijk en openbaar leven als voorbeelden der gemeente?
7. Staan de ouderlingen in een broederlijke verhouding tot de overige leden van de kerkenraad?

5.4. Vragen aan de kerkenraad in afwezigheid van de diakenen

1. Wonen de diakenen geregeld de samenkomsten der gemeente en de kerkenraadsvergaderingen bij? Vergaderen de diakenen ook afzonderlijk? Wordt hiervan verslag gedaan op de kerkenraad? Is het

duidelijk dat het geheel van het diaconale beleid de verantwoordelijkheid is van de kerkenraad?

2. Vervullen ze trouw hun roeping jegens de armen, weduwen en wezen?

Bezoeken ze hen getrouw, waarbij een woord van troost gesproken wordt zoals het bevestigingsformulier bedoelt, en geven zij ook financiële hulp als dat nodig is?

3. Is er voldoende aandacht voor de zorgvuldigheid van de financiële administratie van de diaconie? Wordt hiervan op geregelde tijden verslag gedaan aan de kerkenraad? Vindt de jaarlijkse controle door de ouderlingen nauwgezet plaats? Wordt hiervan melding gemaakt in de kerkenraadsnotulen?
4. Openbaren de diakenen zich in huiselijk en openbaar leven als voorbeelden voor de gemeente?
5. Staan de diakenen in een broederlijke verhouding tot de overige leden van de kerkenraad?

5.5. Slotvraag aan de gehele kerkenraad

1. Zijn er nog bepaalde zaken of bijzondere moeilijkheden waarover de kerkenraad het advies van de visitatoren verlangt?

Dit advies is niet bindend, daar de beslissing blijft bij kerkenraad en classis.

5.6. Bijlage

1. Wordt de zorgvuldigheid gewaarborgd zodat bijvoorbeeld stukken voorzien zijn van datum van vaststelling op zodanige wijze dat er niet meer te wijzigen is? Zijn digitale stukken voorzien van digitale handtekeningen? Zijn papieren stukken voorzien van handtekeningen en van parafen per pagina?
2. Zijn er maatregelen om het verliezen van gegevens te voorkomen? (back-ups etc., maar ook voor een papieren archief)
3. Zijn er maatregelen om het openbaar worden van gegevens te voorkomen?
4. Wordt er zorgvuldig omgegaan met privacygevoelige ambtelijk-vertrouwelijke informatie. Daarbij is te denken aan zaken als: op welke computers mogen privacygevoelige gegevens aanwezig zijn? Wie heeft toegang tot deze computers en tot digitale correspondentie (bijv. huisgenoten)? Hoe is de beveiliging van deze gegevens gewaarborgd (wachtwoorden, versleuteling en dergelijke)? Wie heeft toegang tot de back-ups (zeker in het geval de back-up-faciliteiten worden gebruikt van een extern bedrijf?)

DE CONSULENT

Deel B.: De consulent

1. Inleiding

Het woord 'consulent' komt van het Latijnse woord 'consulere'. Het betekent 'raadplegen' of 'raadgeven'. Een consulent is dus iemand die een ander raad geeft. Op meerdere gebieden wordt gebruik gemaakt van consulenten. Op kerkelijk terrein is een consulent een predikant die door de classis wordt aangewezen om een (vacante) gemeente met raad en daad te dienen.

In de DKO van 1619 komt de aanduiding 'consulent' niet voor. Het consulentschap was toen nog niet ingesteld. Raad en daad werden gegeven door de classis zelf, of een door de classis ingestelde commissie. Al kort na de Dordtse Synode komt het consulentschap echter algemeen in gebruik. Het komt in de plaats van de classicale commissies. Daaruit blijkt dat de consulent niet alleen raadgever is, maar ook met enige autoriteit is bekleed. Dit komt bijvoorbeeld sterk tot uiting in zijn rol bij het beroepen van een predikant.

2. *Geschiedenis: de DKO van 1619*

De DKO van 1619 bepaalde in artikel 4, lid 2 dat de verkiezing van een predikant die beroepen werd, moest

gebeuren *met voorweten of advies van de classis*. Deze bepaling werd in de DKO opgenomen, omdat de classis namens het kerkverband toezicht moest houden op het uitbrengen van een beroep door de gemeente. Ook zag de classis erop toe dat het beroepen van een predikant op de juiste wijze verliep. (De beslissing inzake het beroepen bleef echter liggen bij de kerkenraad.)

Dit voorweten of advies van de classis hield destijds ook in dat de kerkenraad bij het vaststellen van een tweetal of drietal ter beroeping advies moest vragen bij de classis. Bovendien hield de classis toezicht op de verkiezing door de gemeente en op de inhoud van de beroepsbrief.

In de loop van de zeventiende eeuw werd het de gewoonte dat de classis voor dat toezicht twee naburige predikanten aanwees. Zij dienden de kerkenraad in het beroepingswerk met advies, maar hadden geen ‘concluderende’ (beslissende) stem. Zo besloot de classis Deventer (1659) dat de predikant-consulenten *‘die over de beroepingen staan met alle voorzichtigheid naar de voorkomende omstandigheden zullen toezien, dat alles naar orde verloopt, maar zij moeten zich bij de beroeping louter positief gedragen, leidinggeven, maar geen pressie uitoefenen’*. Ook werden toen bepalingen gemaakt omtrent een vergoeding die de consulenten voor hun arbeid moesten ontvangen.

De kerken van de Afscheiding en van de Doleantie hebben de persoon van de consulent gehandhaafd en een plaats gegeven in het kerkelijk leven.

3. *De DKO van 2019*

Tijdens de Generale Synode 2019 werd een herziening van de oude DKO goedgekeurd. De aanpassing was noodzakelijk geworden omdat enkele artikelen niet meer strookten met de praktijk. Reeds in 1907 waren er bij de Vereniging delen van de DKO tussen haken geplaatst, omdat zij niet hoorden bij het gesloten akkoord. Ook waren er aanvullingen nodig die aansloten bij de huidige tijd.

Een van deze hiaten was dat de persoon van de consulent niet werd genoemd in de oude DKO. In de DKO van 2019 vond hij zijn plaats in artikel 44, lid 8. Hier wordt aangegeven dat de classis voor iedere gemeente een consulent aanwijst. In lid 9 staat dat de taken en werkzaamheden van de consulent zijn beschreven in een door de generale synode vastgestelde regeling.

4. *Samenwerking*

De consulent heeft de taak om namens de classis toezicht te houden op de gemeente. Dat toezicht houdt in de eerste plaats in het dienen van de gemeenten met raad en leiding,. Maar ook heeft hij het recht om vanuit

het kerkverband erop toe te zien dat in de gemeenten de bepalingen van de kerkorde en van meerdere vergaderingen worden gehandhaafd.

Het is noodzakelijk dat er tussen kerkenraad en consulent een goede en nuttige samenwerking bestaat. Daarom getuigt het van goed beleid als de classis rekening houdt met de wensen van een gemeente en is het verstandig een consulent te benoemen in goed overleg met de kerkenraad van de gemeente. Maar de uiteindelijke beslissing van de benoeming van de consulent blijft bij de classis. De gemeente heeft de aangewezen consulent te accepteren.

De kerkenraad heeft wel het recht zich te beroepen op de classis, als er in het beleid van de consulent ongeoorloofde handelingen worden geconstateerd. De classis zal hierover dan nader oordelen.

De classis moet er bij het toewijzen van een consulent op toezien dat er een goede basis is van wederzijds vertrouwen en wederzijdse liefde tussen kerkenraad en consulent. Het veranderen van consulent mag niet lichtvaardig gebeuren.

Als de consulent bezwaren heeft tegen het consulentschap, kan hij die, met redenen omkleed, indienen bij de classis. Deze zal daar dan nader over oordelen.

5. *Beroepingswerk*

Een van de taken van de consulent, zo blijkt uit het bovenstaande, is het dienen van zijn consulent-gemeente bij het uitbrengen van een beroep. De kerkenraad moet hierbij rekening houden met de consulent. Zo dienen zij het advies van de consulent te vragen over het te stellen twee- of drietal. Het kan ook betekenen dat de consulent op de desbetreffende ledenvergadering aanwezig is. Hij heeft dan geen beslissende maar een adviserende stem. De consulent heeft de plicht om geconstateerde onregelmatigheden eerst met de kerkenraad te bespreken. Mocht dit niet leiden tot een oplossing dan moet hij dit aan de classis rapporteren.

Het is tenslotte noodzakelijk dat hij de beroepsbrief mede ondertekent. Hij heeft daarbij het recht deze goedkeuring te onthouden. Hij dient dan kerkenraad en classis zijn redenen daartoe mee te delen.

6. *Andere werkzaamheden*

De classis heeft de consulent aangewezen om de kerkenraad als raadgever en leidsman terzijde te staan. Dit houdt in dat de kerkenraad zich in voorkomende gevallen tot hem kan wenden met de vraag om ondersteuning. Dan kan het gaan om een verzoek tot het geven van catechisaties of het leiden van

begravenissen en trouwdiensten. Maar ook het houden van bid- en dankdagen of het leiden van vergaderingen. De consulent, die ook zijn plichten heeft in zijn eigen gemeente, in het geheel der gemeenten en in andere consulentgemeenten, bepaalt zelf in hoeverre hij in staat is aan deze vraag tegemoet te komen. De kerkenraad geeft hem voor de bewezen diensten een redelijke vergoeding.

Anderzijds bepaalt de kerkenraad zelf welke diensten er wel van de consulent gevraagd worden en welke niet. Dit betekent dat de kerkenraad het recht heeft ambtelijke diensten van een andere predikant te vragen.

De consulent heeft steeds een dienende taak en geen heersende. De consulent mag dan ook niet intreden in de rechten die iedere plaatselijke kerkenraad heeft. Wel draagt de consulent de verantwoordelijkheid voor de tijdige bediening van de Heilige Doop en het Heilig Avondmaal. Het laatste indien enigszins mogelijk minimaal twee maal per jaar.

Wanneer het de consulent niet mogelijk is dat zelf te doen, bevordert hij dat een andere predikant dit doet.

7. *Informereren*

De consulent is niet alleen raadgever, maar hij houdt ook namens de classis toezicht op zijn consulentgemeente.

Daarmee heeft hij het recht dat de kerkenraad met hem in overleg zal treden en hem op de hoogte zal houden van belangrijke (beleids)zaken die het welzijn van de gemeente betreffen. Daarbij valt te denken aan de verkiezing van ouderlingen en diakenen en de bevestiging daarvan, wanneer en door wie trouwdiensten gehouden worden, alsmede diensten waarin de Heilige Doop of het Heilig Avondmaal bediend worden.

Alleen als de consulent breed wordt geïnformeerd kan hij zijn toezichthoudende taak naar behoren vervullen.

8. *Corrigeren*

De consulent is raadgever namens de classis. Hij is geen kerkenraadslid van zijn consulentgemeente. Wel kan hij door die kerkenraad uitgenodigd worden om de kerkenraads- en ledenvergaderingen te leiden. Ook dan heeft hij alleen een adviserende stem en geen beslissende.

In bijzondere gevallen kan de consulent bezwaren hebben tegen handelingen van de kerkenraad en/of tegen de gang van zaken in de consulentgemeente. Dan draagt hij de plicht hierin handelend op te treden.

Hij kan dan de kerkenraad verzoeken een kerkenraadsvergadering te houden. De kerkenraad is verplicht aan dit verzoek van zijn consulent gehoor te geven. Op deze kerkenraadsvergadering kan de

consulent zijn zorgen uitspreken en vermanend optreden. Zo nodig kan hij de kwestie op de classis brengen.

Indien er tussen kerkenraad en consulent liefde is en een wederzijds vertrouwen om het goede voor de gemeente te zoeken, zal de Heere naar Zijn belofte ook zeker daaraan Zijn zegen verbinden.

In het bovenstaande is steeds sprake van de verhouding tussen een consulent en een *vacante* gemeente. De taak van een consulent in een *niet-vacante* gemeente is uiterst beperkt. Uitsluitend in noodgevallen zal de kerkenraad van een niet-vacante gemeente advies van zijn consulent inwinnen en van zijn hulp gebruik maken.

9. *Hulpconsulentschap*

Als daar aanleiding toe is kan een hulpconsulent benoemd worden. Deze hulpconsulent maakt geen deel uit van de classis.

De werkzaamheden van de hulpconsulent worden verricht op verzoek en met medeweten van de classis waartoe de hulpconsulent zelf behoort. Hij verricht zijn werkzaamheden in nauwe samenwerking met de eigen consulent.

Goede onderlinge afspraken zijn daarbij nodig, temeer omdat de eigen consulent de uiteindelijke verantwoordelijkheid blijft dragen.

De rapportage aan de classis en de verantwoording aan

de classis blijven berusten bij de eigen classis(predikant). Hij blijft de officiële schakel vormen tussen gemeente en classis. Dit komt met name tot uitdrukking bij beroepen, tuchtkwesties en attestaanvragen.

De hulpconsulent verricht hulpdiensten en is in het bijzonder belast met het bevorderen van de regelmatige bediening van de sacramenten. Als een classis maar één predikant heeft, is deze dus de officiële consulent van al de classisgemeenten. De classis zoekt dan naar een externe hulpconsulent voor diens eigen gemeente. Wanneer er totaal geen predikanten in een classis zijn, ontstaat er een noodsituatie, waarin met externe hulp voorzien moet worden. De hulpconsulenten zijn dan wel de eerst aangewezenen om op verzoek van de herderloze classis de gemeente(n) en de classisvergadering in voorkomende gevallen bij te staan.

10. *Relatie met college van visitatoren*

In bepaalde omstandigheden kan de kerkenraad een beroep doen op het college van visitatoren. Voordat dit gedaan wordt dient altijd eerst de consulent geraadpleegd te worden.

Ook kan de consulent, na met de kerkenraad overlegd te hebben, een beroep doen op het college van visitatoren. Zie voor een verdere invulling hiervan DKO artikel 44, lid 2 met de bijbehorende toelichting.

